

PRAVRI

Pravni fakultet u Rijeci

Standardizacija kvalifikacija kao regulatorni instrument države: upravno-pravna analiza normativnog okvira visokog obrazovanja

Izv. prof. dr. sc. Ines Matić Matešković
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

16. Međunarodna konferencija „Razvoj javne uprave“
Šibenik, 21.-22.5.2026.

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Uvodna razmatranja

- Standardizacija kvalifikacija kao ključni instrument:
 - usmjeravanja razvoja visokog obrazovanja
 - određivanja prioriteta sustava
 - posrednog oblikovanja sadržaja studijskih programa
- Stručni i koordinacijski alat, ali s normativnom dimenzijom!
- Obilježja regulatornog instrumenta države

Istraživačko pitanje

U kojoj mjeri standardi kvalifikacija, kao instrument obrazovne politike, proizvode **obvezujuće pravne i upravne učinke** za visoka učilišta?

Kako se taj razvoj odražava na **autonomiju sveučilišta** i načela **pravne sigurnosti i razmjernosti**?

Razvoj standardizacije kvalifikacija i HKO-a

Izvorna svrha HKO-a bila je:

- povećati transparentnost kvalifikacija,
- olakšati usporedivost obrazovnih ishoda,
- povezati obrazovanje s tržištem rada,
- omogućiti mobilnost studenata i radne snage.

Danas se SK koriste:

- u postupcima inicijalne akreditacije studijskih programa,
- u reakreditacijskim postupcima,
- u vanjskom vrednovanju kvalitete,
- pri izradi ishoda učenja,
- u programskim ugovorima i modelima financiranja,
- u procjeni usklađenosti programa s potrebama tržišta rada.

Standardi kvalifikacija kao regulatorni instrument države

Suvremena uprava sve češće djeluje putem:

- standarda,
 - smjernica,
 - evaluacijskih kriterija,
 - indikatora kvalitete,
 - i mehanizama financijskog uvjetovanja
- = *“governance through standards”*

SK kroz akreditacije i financiranje – snažan regulatorni učinak

Standardi kvalifikacija djeluju:

- kao kriterij zakonitosti i kvalitete,
- kao alat upravnog nadzora,
- ali i kao instrument usmjeravanja institucionalnog ponašanja.

Pravna priroda i problem tzv. *soft-law* regulacije

- SK nisu propisi obvezujućeg učinka, već metodološki alati ili koordinacijski dokumenti, ali sa snažnim regulatornim učinkom
- Instrument koji formalno nije obvezujući proizvodi vrlo konkretne posljedice:
 - za akreditaciju studijskih programa,
 - za financiranje,
 - za institucionalni razvoj,
 - pa čak i za opstojnost pojedinih programa.
- Može li instrument koji nema jasnu normativnu formu imati tako snažne regulatorne učinke bez jasnih procesnih i pravnih jamstava?
- Što je regulatorni učinak standarda snažniji, to je veća potreba za jasnim normativnim temeljem i precizno definiranim granicama njihove primjene

Autonomija sveučilišta, razmjernost i pravna sigurnost

- Autonomija sveučilišta obuhvaća:
 - slobodu oblikovanja studijskih programa,
 - definiranja istraživačkih prioriteta,
 - te akademskog razvoja institucije.
- Standardizacija – osiguravanje kvalitete i transparentnosti kvalifikacija
- Problem - kada standardizacija preraste iz koordinacijskog alata u mehanizam sadržajnog usmjeravanja akademskih odluka
- Potrebno jasno regulirati:
 - što predstavlja legitimnu koordinaciju obrazovne politike,
 - što ulazi u područje upravne regulacije koja zahtijeva strože pravne standarde.

Zaključak

- standardizacija kvalifikacija danas nedvojbeno nadilazi svoju izvornu tehničku i koordinacijsku funkciju
- SK postali važan regulatorni instrument države u području visokog obrazovanja, i to prvenstveno kroz njihovu povezanost s akreditacijom, osiguravanjem kvalitete i financiranjem.
- Transparentnost kvalifikacija i odgovornost sustava legitimni su ciljevi suvremene obrazovne politike.
- Što standardi imaju snažnije regulatorne učinke, to je važnije:
 - osigurati jasnu pravnu osnovu njihove primjene,
 - povećati transparentnost kriterija,
 - osigurati predvidljivost postupanja,
 - očuvati razumnu ravnotežu između javnog interesa i autonomije sveučilišta.
- Izazov nije u samoj standardizaciji, nego u pitanju gdje završava koordinacija obrazovne politike, a gdje započinje upravno-pravna regulacija akademske autonomije.

Hvala na pozornosti!

Pravne napomene:

Ovaj je rad napisan i izložen u okviru projekta „EduLex - Unaprjeđenje kvalitete normativnog okvira visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj“ (uniri-mzi-25-36), financiranog od Europske unije – NextGenerationEU kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.–2026., u sklopu Programskog financiranja Sveučilišta u Rijeci, Pravnog fakulteta. Izneseni stavovi i mišljenja isključivo su stavovi autora i ne odražavaju nužno službeni stav Europske unije ili Europske komisije. Europska unija ni Europska komisija ne mogu snositi odgovornost za njih.

**Financira
Europska unija**
NextGenerationEU